

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Slutbetänkandet Fondandelsbolag – för en mer konkurrenskraftig fondmarknad (SOU 2025:117)

Fi2025/02285

1 Sammanfattning

Skatteverket tillstyrker utredningens förslag om en ny reglering av associationsrättsliga fonder med rörligt kapital i form av fondandelsbolag som ska kunna användas för att bilda både UCITS-fonder (investeringsbolag) och associationsrättsliga alternativa investeringsfonder (AIF-bolag) samt möjligheten att i vissa fall bilda s.k. delfonder. Skatteverket avstyrker däremot delförslaget att andelar i Eltif-fonder som marknadsförs öppet till, samt över tid ägs av, ett betydande antal icke-professionella investerare som bildats i form av ett AIF-bolag eller en utländsk juridisk person ska få förvaras på ISK. Skatteverket lämnar även vissa andra synpunkter på betänkandets förslag om särskilda skatteregler för Eltif-fonder.

Skatteverkets kommentarer avser i huvudsak följande:

- Förtydligande av hur kravet på öppen marknadsföring och långsiktigt ägande av ett betydande antal icke-professionella investerare ska bedömas samt av ansvaret för den löpande villkorsefterlevnaden (särskilt vid ISK).
- Ytterligare analys av avsaknaden av krav på minsta andel icke-professionellt kapital för att motverka oavsedda skatteförmåner via Eltif-fonder, särskilt vad avser samspelet med annan fördelstiftning
- Värderingssvårigheter och risk för undervärdering med för låg schablonskatt som följd om onoterade Eltif-fonder tillåts på ISK. Skatteverket avstyrker förslaget att tillåta andelar i onoterade Eltif-

fonder på ISK men om förslaget genomförs efterfrågas att frågan om en tillförlitlig och kontrollerbar värderingsmetod utreds och förtydligas ytterligare.

- Ytterligare analys av oönskade skatteeffekter av att olika andelsklasser för Eltif-fonder tillåts och förtydligande av hur det kan säkerställas att reglerna inte används för att undvika beskattning enligt 57 kap. IL. Det behöver även förtydligas hur ersättning i form av särskild vinstandel ska hanteras när den tas ut via ISK.
- Skatteverket efterfrågar analys avseende skatteflyktsproblematik för det fall Eltif-fonder tillåts inom fondförsäkring samt av konsekvenserna av att premier i depåförsäkring får placeras i Eltif-fonder.

2 Skatteverkets synpunkter

2.1 Särskild beskattning av Eltif-fonder (avsnitt 5.3)

Skatteverket avstyrker att andelar i en Eltif-fond som marknadsförs öppet till, samt över tid ägs av, ett betydande antal icke-professionella investerare som bildats i form av ett AIF-bolag eller en utländsk juridisk person ska få förvaras på ISK. Skatteverket lämnar vissa synpunkter på förslaget om särskild beskattning av Eltif-fonder nedan.

2.2 Fler tillgångar ska vara näringsbetingade andelar (avsnitt 5.3.4)

2.2.1 Kravet att Eltif-fonden ska marknadsföras öppet till, samt över tid ägas av, ett betydande antal icke-professionella investerare

Det saknas tillräcklig vägledning om hur villkoren att fonden ska marknadsföras öppet till, samt över tid ägas av, ett betydande antal icke-professionella investerare ska bedömas och prövas. Det är viktigt att det tydligt framgår när förutsättningarna för att tillämpa reglerna föreligger, inte minst för fonderna själva men även för Skatteverket och domstolarna. Vidare behöver det förtydligas vem som ansvarar för att löpande säkerställa att villkoren är uppfyllda när en andel i Eltif-fond förvaras på ISK, särskilt mot bakgrund av att en fond som inte uppfyller

kraven blir kontofrämmande och måste avföras. Motsvarande problem i fråga om utländska motsvarigheter bör inte underskattas.

Som villkor för de förmånliga beskattningsreglerna för Eltif-fonder föreslås att fonden marknadsförs öppet till ett betydande antal icke-professionella investerare och att fonden över tid ägs av ett betydande antal icke-professionella investerare. I förslaget till författningskommentarer ges viss vägledning kring hur en sådan bedömning ska göras. I den praktiska bedömningen kan dock många situationer uppstå som inte berörs.

Exempelvis saknas det vägledning för när och hur prövningen ska göras om fonden uppfyller förutsättningarna, t.ex. om det ska ske vid fondens start eller för varje beskattningsår för sig. Vidare saknas både analys och vägledning om vad som ska gälla om förutsättningarna förändras. Det gäller både om förutsättningarna inte finns vid fondens start, men senare uppfylls och tvärt om samt hur tidpunkten för en förändring ska bestämmas. Närmare beskrivning saknas också om vad som avses med *över tid*, vilket inte är ett tidigare i inkomstskattelagen vedertaget begrepp. Frågeställningar kring begreppet som kan uppstå är t.ex. om det avser hela fondens livstid eller någon kortare tid, om det finns möjlighet att återställa förhållandet med nya icke-professionella investerare om ett utflöde av investerare sker och i så fall hur snabbt det behöver ske. Ovanstående är ingen uttömmande uppräknings utan exempel.

Det är av stor vikt att det är tydligt för alla som ska tillämpa de föreslagna reglerna när förutsättningarna för att tillämpa reglerna är uppfyllda. Det gäller inte minst för Eltif-fonderna själva, men även för Skatteverket och domstolarna. Om regeringen avser att gå vidare med förslaget efterfrågar Skatteverket ytterligare analys och tydligare riktlinjer för bedömningen.

Skatteverket anser även att det behöver förtydligas vem som har ansvaret för att säkerställa att en Eltif-fondandel som förvaras på ISK uppfyller kravet att såväl marknadsförs till, som över tid, ägas av ett betydande antal icke-professionella investerare. En sådan kontroll behöver enligt Skatteverket göras löpande och av annan aktör än Skatteverket. Konsekvensen av att kravet inte är uppfyllt är att fonder blir kontofrämmande och måste avföras från ISK. Motsvarande problem med utländska motsvarigheter ska inte underskattas.

2.2.2 Avsaknad av krav på att en viss minsta andel av andelarna i Eltif-fonden ska ägas av icke-professionella investerare

Betänkandet innehåller inte något förslag om villkor att en viss minsta andel av kapitalet i en Eltif-fond ska innehas av icke-professionella investerare vilket innebär att reglerna kan bli tillämpliga även när dessa investerare endast svarar för en marginell del av den totala investeringen. Skatteverket efterfrågar att förslaget analyseras och kompletteras i syfte att säkerställa att Eltif-fonder inte ska kunna användas för att uppnå skatteförmåner som inte är avsedda.

Skatteverket noterar att betänkandet inte innehåller något förslag om villkor att minsta andel av kapitalet som, mot bakgrund av syftet, ska ägas av icke-professionella investerare. Skatteverket anser att ett sådant krav bör övervägas för att reglerna ska uppfylla syftet på avsett sätt.

De skatteregler för Eltif-fonder som marknadsförs till icke-professionella investerare som föreslås införas innebär en mer förmånlig skattemässig reglering än vad som är fallet för närliggande subjekt. Skatteverket efterfrågar en utförligare analys av risker och konsekvenser av förslaget i syfte att säkerställa att Eltif-fonder inte ska kunna användas för att uppnå skatteförmåner som inte är avsedda.

Enligt förslaget ska alla allmänna regler för inkomstslaget näringsverksamhet i IL gälla för sådana Eltif-fonder som marknadsförs öppet till icke-professionella investerare, t.ex. koncernbidragsreglerna i 35 kap. IL. Något krav på att en minsta andel av andelarna ägs av icke-professionella investerare är inte föreslaget, varför det enligt förslaget bör vara tillräckligt att ett betydande antal icke-professionella investerare står för en mycket liten del av den totala investeringen för att reglerna ska tillämpas. Det kan innebära att en fond som marknadsförs öppet kan ägas på ett sådant sätt att det finns koncernbidragsrätt till andra koncernföretag som inte är Eltif-fonder eller är tillgångar i fonden. Om man därtill tar i beaktande den föreslagna förmånliga regeln i 24 kap. 33 a IL om att bl.a. noterade innehav ska kunna vara näringsbetingade för Eltif-fonder som marknadsförs öppet till icke-professionella investerare kan flera skattefördelsregler komma att kombineras. För att undvika ett utnyttjande av reglerna som inte avsetts föreslår Skatteverket att en förutsättning för de fördelaktiga reglerna ska få tillämpas är att ett krav uppställs om att en viss minsta andel av andelarna i Eltif-fonden ska ägas av icke-professionella investerare.

Skatteverket noterar även att Eltif-fonder genom den utvidgade definitionen av näringsbetingade innehav som föreslås medför att de huvudsakliga intäkterna är skattefria samtidigt som fondandelsbolaget har möjlighet till avdragsgilla utgifter exempelvis för fondförvaltningsarvoden med följderna att stora skattemässiga underskott kan komma att byggas upp i fonden. Det saknas en

analys av behovet av att begränsa nyttjandet av sådana skattemässiga underskott, t.ex. genom överföring i form av koncernbidrag men även eventuella konsekvenser av framtida ändrad inriktning på verksamheten i fondbolaget. Det kan heller inte uteslutas att fondandelsbolagen med stora underskott kan komma att bli intressanta för aktörer i arrangemang där underskottet står i centrum.

2.2.3 Utvidgandet av reglerna i 24 kap. 33 § IL om näringsbetingade andelar för Eltif-fonder som uppfyller vissa förutsättningar

Skatteverket anser att en alternativ placering i IL än den av utredningen föreslagna ger en större tydlighet utifrån skillnaden i syfte med befintliga regler om näringsbetingade andelar och syftet med den i betänkandet föreslagna utvidgningen av skattefriheten.

I betänkandet föreslås en utvidgning av reglerna om näringsbetingade andelar för Eltif-fonder som uppfyller vissa förutsättningar. Skatteverket konstaterar att syftet med en sådan utvidgning skiljer sig från de motiv som uttalats i förarbetena avseende befintliga regler framför allt vad avser gränsdragningen mellan näringsbetingade andelar och kapitalplaceringsandelar (prop. 2002/03:96 s. 75–78) och när de sistnämnda inte uppfyller kriterierna i 24 kap. 33 § IL. Skatteverket vill därför peka på ytterligare en möjlig konstruktion. I 39 kap. IL finns redan idag särskilda regler för vissa juridiska personer, bl.a. försäkringsföretag och investmentföretag. Särskilda regler för Eltif-fonder skulle med fördel kunna placeras i 39 kap. IL. Där skulle en motsvarande definition av fonden och särskilda förutsättningar för sådana utdelningar och kapitalvinster kunna regleras på motsvarande sätt som föreslagits i 24 kap. 33 a § IL.

Skatteverket föreslå vidare att uttrycket ”är näringsbetingad” i den föreslagna 24 kap. 33 a § IL byts ut mot ”ska behandlas som en näringsbetingad andel”. Det senare harmonierar med att 24 kap. 32 § IL är utformad som en definitionsregel (”avses”) och kriterierna som räknas upp i 33 § anges som förutsättningar för att det ska vara fråga om en näringsbetingad andel. Motsvarande lydelse används t.ex. i 25 a kap. 3 a och 4 a §§ IL. Skatteverket uppfattar vidare att genom hänvisningen i 25 a kap. 5 § IL till 24 kap. 33 a § IL kommer enbart de former av delägarätter som räknas upp som andelar i föreslagna 24 kap. 33 a §, dvs. en andel i ett aktiebolag, en ekonomisk förening, en värdepappersfond eller en specialfond att undantas från innehavstidsvillkoret. Eventuella näringsbetingade aktiebaserade delägarätter som ägs av Eltif-fonden omfattas därmed inte. En bestämmelse om att innehavstidsvillkoret inte gäller avseende marknadsnoterade delägarätter i en

Eltif som uppfyller förutsättningarna i 24 kap. 33 a § kan förslagsvis läggas i ett eget stycke för att avsikten ska kunna uppfyllas.

2.3 Andelar i Eltif-fonder på ISK (avsnitt 5.3.5)

Skatteverket avstyrker utredningens förslag att onoterade Eltif-fonder ska kunna förvaras på ISK. Nedan följer Skatteverkets synpunkter:

2.3.1 Värderingssvårigheter

Skatteverket anser att om onoterade Eltif-fonder tillåts på ISK uppstår betydande värderingssvårigheter och en risk för undervärdering vilket i sin tur kan leda till en för låg schablonskatt under innehavstiden. Det krävs ytterligare analys och klargöranden av hur värdet ska fastställas på ett tillförlitligt och kontrollerbart sätt för att skatteförmåner som inte är avsedda att uppnås kan undvikas.

Enligt nuvarande regler krävs att andelar i andra fonder än värdepappersfonder och specialfonder behöver vara upptagna till handel på reglerad marknad eller handlas på en MTF-plattform inom EES för att förvaras på ISK. Skatteverket anser att ett frågående av det nuvarande grunden av vilka tillgångar som ska få vara investeringstillgångar på ISK leder till värderingssvårigheter.

Lagstiftaren har vid införandet av ISK uttalat att utgångspunkten för sparformen är att endast finansiella instrument som är föremål för handel på viss marknad ska få förvaras på ett investeringssparkonto.

Schablonbeskattningen bygger på att ett objektivi marknadsvärde kan fastställas för tillgångarna på kontot. Som en följd härav ska tillgångar som inte längre handlas på föreskrivet sätt avföras från investeringssparkontot (prop. 2011/12:1 s. 281). Det finns därför en relativt omfattande reglering av vad som ska gälla när tillgångar förs in och ut från ett investeringssparkonto. För att schablonskattmodellen ska fungera är det av avgörande betydelse att tillgångarna på investeringssparkontot och tillgångarna som överförs till kontot utan svårighet kan värderas. Utgångspunkten är därför att bara tillgångar som uppfyller detta kriterium ska kunna utgöra investeringstillgångar (prop. 2011/12:1 s. 291).

Eltif-fonder är en alternativ investeringsfond med inriktning på långsiktiga investeringar i framför allt onoterade företag. Skatteverket anser att det är förenat med svårigheter att värdera onoterade tillgångar och att det härigenom föreligger risk att dessa värderas till ett för lågt värde. Andelar i Eltif-fond ska som huvudregel inte kunna lösas in under fondens livstid och det får därför

antas att höra till vanligheten att investerare köper andelar vid fondstart för att därefter behålla dessa tills fonden upplöses ett antal år senare. Den situation att tillgångarna värderas till ett lägre belopp inom tillåtet intervall eller lägre medför att schablonbeskattningen över tid blir låg samtidigt som fondandelarna när dessa slutligen löses in till ett faktiskt marknadsvärde inte beskattas trots en låg värdering över tid. Svårigheterna med att värdera flera olika onoterade tillgångar i en fond ska inte underskattas och Skatteverket anser att kravet på handel på vissa marknader av Eltif-fonder ska bibehållas för att säkerställa en objektiv värdering i form av noterade kurser.

Risk för skatteundandragande består bland annat i att Eltif-fonden värderas till ett för lågt belopp vilket genererar en för låg schablonskatt för andelsägare som förvarar sina andelar på ISK framgår av betänkandet (s. 791). För det fall en schablonbeskattning införs av andelar i onoterade Eltif-fonder anser Skatteverket att det är av vikt att säkerställa att fondens onoterade tillgångar inte undervärderas och att uppgivna värden görs kontrollerbara för Skatteverket på ett tillförlitligt sätt. Det framgår inte med tillräcklig tydlighet av betänkandet hur ett sådant säkerställande ska ske.

Såsom konstateras i betänkandet innehåller den värderingsmetodik som används i branschen för att fastställa onoterade tillgångars verkliga värde (såsom den internationella redovisningsstandarden IFRS 13 och riktlinjerna IPEV) osäkerhetsmoment då det bl.a. innebär en värdering som inte i sin helhet baseras på observerbara data. Skatteverket anser att riskerna förknippade med låga värderingar med syfte att uppnå en lägre schablonbeskattning inte ska underskattas samtidigt som svårigheterna förknippade med en granskning av värderingen får anses vara betydande.

Skatteverket noterar även att det saknas analys av konsekvenser av en flytt av andelar i en Eltif-fond från en vanlig depå till ett ISK. En sådan flytt ses som en skattemässig avyttring och andelarna ska ses som avyttrade till marknadsvärdet. För det fall en sådan värdering ger ett lägre värde än investerarens anskaffningskostnad för andelarna uppkommer en avdragsgill kapitalförlust som kan dras av i deklarationen. När andelen därefter läggs in på ISK tillkommer en låg schablonbeskattning under innehavstiden samt en skattefri vinst när fonden upphör.

För löpande innehav på ett ISK ska andelarna värderas fyra gånger per år. En sådan löpande värdering av de onoterade tillgångarna i Eltif-fonden riskerar att vara kostsam för fonden. En värdering måste även göras varje gång fondandelar läggs in på ISK.

I detta sammanhang ska det även påpekas att innehav i onoterade fonder redan i dag är föremål för en lägre beskattning för fysiker då vinst vid inlösen av andelar i onoterade Eltif-fonder beskattas med 25 procent jämfört med andelar i vanliga värdepappersfonder och specialfonder som normalt beskattas med 30 procent. Eftersom innehav i Eltif-fonder, såsom konstaterats ovan, normalt är långsiktiga placeringar anser Skatteverket att en hantering vid inlösen i deklaration normalt inte medför samma problem för en fysiker som till exempel är vanligt förekommande vid långvariga innehav i aktier. I det sistnämnda fallet medför ISK en förenkling för aktieägaren i de fall aktiens omkostnadsbelopp påverkats av bolagshändelser som delning, emissioner mm.

Avslutningsvis noterar Skatteverket att utredningens argument för att det inte anses lämpligt att låta premierna i fondförsäkringar få placeras i Eltif-fonder utifrån att Eltif-förordningen möjliggör för att strukturera en sådan fond med en högre grad av risk än vad som är möjligt för en värdepappersfond eller en specialfond, samt att Eltif-fonder är en ny och över tid obeprövad produkt enligt utredningen, även kan användas som argument för att inte tillåta onoterade Eltif-fonder på ISK.

2.3.2 Särskilt om olika andelsklasser och vissa andelar

Skatteverket saknar en analys av de skattemässiga konsekvenserna av Eltif-fonders relativt obegränsade möjlighet till olika andelsklasser och efterfrågar ett klagörande av hur det ska säkerställas att sådana fonder inte används för att undvika beskattning enligt 57 kap. IL av utdelning och kapitalvinst på andelar i fåmansföretag. Problematiken accentueras ytterligare för det fall Eltif-andelar tillåts på ISK. Det behöver även klagöras hur ersättning i form av särskild vinstandel (förvaltningsersättning/arbetsinsats) ska hanteras när sådan ersättning tas ut via ISK.

Skatteverket saknar en analys av de skattemässiga konsekvenserna av den relativt obegränsade möjligheter till olika andelsklasser för Eltif-fonder (AIF-bolag) jämfört med till exempel investeringsbolag. Eltif-fonder är en alternativ investeringsfond med inriktning mot onoterade företag. Skatteverket ser behov av ytterligare analys utifrån olika andelsklasser och hur det kan säkerställas att Eltif-fonder som marknadsförs öppet till icke-professionella investerare inte används för att undvika sådan beskattning som är avsedd att träffa utdelning och kapitalvinst på andelar i fåmansföretag enligt 57 kap. IL. I en sådan analys behövs det även beaktas att det inte framgår av betänkandet att ägandet av de icke-professionella investerarna ska vara spritt mellan, i förekommande fall, olika andelsklasser.

Skatteverket konstaterar att även om det skulle höra till ovanligheten att andelar i Eltif-fonder är kvalificerade kan andelar i fondandelsbolag bli särskilt kvalificerade genom en fusion eller delning som genomförs med stöd i föreslagna fondandelsbolagsslagens regler (15 och 16 kap.) om andelsbytet sker med stöd i andelar i ett annat fondandelsbolag som är kvalificerat (jämför 57 kap. 7 § II). Det föreligger heller inget hinder mot att ett fondandelsbolag kan vara part i ett andelsbyte enligt 48 kap. 2 § II varigenom mottagna andelar i ett fondandelsbolag kan bli särskilt kvalificerade enligt 57 kap. 7 § II.

För det fall Eltif-fondandelar tillåts på ISK anser Skatteverket att det även krävs ytterligare analys av riskerna för kringgående av framför allt reglerna i 57 kap. II, exempelvis vad avser situationen att andelar som hade varit kvalificerade för fondandelsinnehavaren om den ägts direkt läggs in i en Eltif-fond som därefter placeras på ett ISK.

Betänkandet saknar även en analys av användandet av särskild vinstandel som ersättning för förvaltningen av en Eltif-fond vad gäller riskerna för kringgående av framför allt reglerna i 57 kap. II och möjlighet att placera sådana prestationsbaserade inkomster med skatterättslig verkan på ett ISK. I promemorian Beskattning av viss avkastning från riskkapitalfonder (Fi2025/00173) har föreslagits bestämmelser med syfte att säkerställa att delägare som är aktiva inom riskkapitalbranschen och som mottar särskild vinstandel omfattas av regelverket om beskattning av delägare av fåmansbolag. Regeringen har inte gått vidare med detta förslag. Skatteverket anser att det föreligger ett behov vad gäller särskild vinstandel att klargöra riskerna för kringgående av bestämmelserna i 57 kap. II och möjligheten att placera sådana inkomster på ett ISK med skatterättslig verkan i samband med ett eventuellt införande av de nu föreslagna reglerna.

2.3.3 Andelar i Eltif-fonder i fondförsäkringar (avsnitt 5.3.6)

För det fall Eltif-fonder ska tillåtas inom fondförsäkring efterfrågar Skatteverket ytterligare analys avseende skatteflyktsproblematik samt av konsekvenserna av att premier i depåförsäkring får placeras i Eltif-fonder.

I betänkandet lämnas ett förslag på ny lydelse för fondförsäkringar klass III som avses i 2 kap. 12 § försäkringsrörelselagen eller 2 kap. 11 § lagen om tjänstepensionsföretag för det fall att Eltif-fonder ska tillåtas inom fondförsäkring. Förslaget innebär en begränsning till sådana Eltif-fonder som enligt förslaget får innehåsa inom ramen för ISK.

Skatteverket saknar en analys av skatteflyktsproblematiken i denna del, jämför också att en bestämmelse motsvarande 7 § ISK-lagen inte finns för fondförsäkringar. Vidare saknas en analys av konsekvenserna av att premier i en depåförsäkring (kapitalförsäkring eller pensionsförsäkring) får placeras i Eltif-fonder. Den möjligheten är för depåförsäkringar inte begränsad till enbart Eltif-fonder som marknadsförs öppet till icke-professionella investerare och som över tid ägs av ett betydande andel sådana investerare, jfr 24 kap. 33 a § IL. Möjligheten att placera premier till en depåförsäkring i Eltif-fonder finns i och för sig redan idag men kan få en ökad omfattning i och med att förslaget kommer underlätta bildandet av svenska Eltif-fonder. Ytterligare analys och klagöranden av hur värdet på Eltif-fonder ska fastställas på ett tillförlitligt och kontrollerbart sätt för att skatteförmåner som inte är avsedda att uppnås kan undvikas är alltså nödvändig oavsett om Eltif-fonder ska få innehas inom ramen för ISK eller inte (2.3.1). Se vidare Skatteverkets hemställan om utredning för att öka förutsebarheten kring beskattning av kapitalförsäkringar samt motverka skatteundandragande med sådana (dnr 8-3190810).

3 Konsekvenser för Skatteverket

Detta remissvar har beslutats av rättschefen Michael Erliksson och föredragits av rättslig expert Anna Gerson. Vid den slutliga handläggningen har också följande deltagit: enhetschefen Lena Hiort af Ornäs Leijon och sektionschef Jens Becher.

Michael Erliksson